

Prerásť knihou O ilustráciách Daniely Olejníkovej

Tie jej ilustrácie sú návykové. Zoberú vám strašne veľa času popri čítaní. Presne ako počítačové hry.

Viete, začnete (si) s nimi – otvoríte knihu – a ste „tam“. Rozprestrie sa pred vami dynamický, pohyblivý svet, ale nepustí vás len tak dopredu, do ďalšieho levelu. Naopak: stále, až kým nechytíte grif, až kým medzi vami a ilustráciou nebude súlad, kým nepocítite, že idete v rovnakom tempe, vás to bude hádzať dozadu.

Normálne sa v tých jej knihách môžete zacykliť.

Stále ste s nimi v zvláštnom napätí – chce sa vám čítať, nechce sa vám od toho (a možno aj z toho) jej príbehu odísť.

Daniela Olejníková totiž nepracuje tak, že „prekreslí“ na tablete to, čo by mohla dať aj rukou – ona používa žáner digitálnej ilustrácie ako filozofický konštrukt. Jej diela majú silnú vnútornú logiku, prerastajú príbehom, opakuje v nich prvky, ktoré ho potom svojou poznateľnosťou gradujú, ťahajú dopredu...

Grafický dizajnér Pavol Bálik, s ktorým tvorila napríklad knižné diela Jiřího Dvořáka ako *Hávedník* (2015), *Bydlíme* (2019) alebo *Myko* (2024) o nej hovorí: „Ilustrátori myslia v intenciách, ako ten príbeh ilustrovať, dizajnéri vyberajú písmo, papier... S Dankou je to ale iný typ spolupráce. Pracuje priamo s mojimi dátami: vie presne, kde má možnosti a priestor, a vie ho využiť na maximum. Toto je taká vec, čo mňa dojíma, jej miera detailu a kumštu a výtvarna. A potom to, ako pracuje s témou. Ten impact, keď sú veci dohľadateľné, rozoznateľné a zároveň komunikujú, je pre mňa šokujúci.“

Zoskupuje a hneď (o pár stránok) nato oddeľuje tvary. Kriví ich a zaobľuje, replikuje ich podstatu, dodáva im vrstvy a štruktúry, medzi farbami vytvára ďalšie nečakané sýtlačové farby.

Konštruuje svoj virtuálny svet, na konci ktorého je „papierová“ kniha.

Rešpektuje jeho paragigmy aj procesualitu, ak formálne pravidlá toho, čo je „raz dané“, tvorí v algoritmoch, ktoré sú – dielo za dielom – autentickejšie, „jej vlastné“. Svoju škálu komunikačných prostriedkov zväčšuje až do takej miery, že nevieme nahmatať jej limity. Koniec koncov, aj Douglas Coupland kedysi napísal: „*Cloud je nové nekonečno*“.

Prerastá kyberpriestorom a borí predstavu, že digitálna ilustrácia je len akýsi „urýchľovač“ či „šetrič času“. Naopak: dáva si veľký pozor, aby ju neuspala jej zdanlivá ľahkosť, ktorú so sebou prináša zručnosť.

Digitálnu ilustráciu dnes robí množstvo ľudí, je súčasťou našej každodennosti, máme ju v oku, stala sa novým normálom, to často používané delenie na „vytvorené rukou“ a „na počítači“ (v podtexte na „vznešené umenie“ a „tak trochu bežné remeslo“) prestalo dávať zmysel.

Je tak priestor aj na porovnanie, ale u Daniely Olejníkovej je to ťažké – vsunúť ju do radu, zarovnávať.

Je solitérnou autorkou.

Keď knižná dizajnerka Mária Rojko o nej raz povedala, že je „taká maliarska“, sadlo to presne.

Pozeráme sa a vidíme jej suverénnu štylizáciu, autentické obrysové línie, priestory tvorené bodmi a škvrkami v takých pohybových formáciách, až často (v skutočnosti statické) tvoria ilúziu pohybu. Jej poznateľnosť nespočíva v opakovaní „podobného“, charakterizuje ju skôr vnútorná energia a detaily v štruktúrach, ktoré vytvorili ťažko napodobiteľný, veľmi osobný rukopis.

Spája a skladá farby ešte stále s výraznou dramatickosťou, v až teatrálnom výraze – len postupom času stráca vonkajší pátos – koncentruje myšlienky v gradujúcich štruktúrach. Miznú veľké gestá, pribúda vnútornej energie.

Nadčasovosť, opustenie trendov sa stáva princípom.

Daniela Olejníková je slovenská ilustrátorka, ktorá je bez fráz svetová. Jej diela sú aktuálne, ale nielen formou. Chytila tempo a mení náš pohľad na výtvarný sprievod knihy.

Má inštinkt (a šťastie) ľudí, ktorí „boli pri tom“, čo sa neskôr stalo mainstreamom „od začiatku“, nenasadala do rozbehnutých projektov, predpripravených mustier, svoj štýl doslova vydrela. Aj keď sama hovorí,

že jej to po príchode do ateliéru ilustrácie a knižnej tvorby išlo ľahko. „Od začiatku som vedela, že chcem toto. Toto a nič iné. Bola som worker, strašne veľa som robila, bavilo ma to a pomedzi to som sa zlepšovala, dúfam.“

To jej ostalo: stále hľadá nové plochy.

Trpezlivo a s pokorou k žánru si razí cestu, je intenzívnejšia, s každým novým dielom ladí farebnosť, experimentuje s tvarmi, nestačí jej to, čo vie.

Posúva hranice štýlu.

Výstava „prerásť knihou“ je premýšľaním o tom, aká jej cesta doteraz bola: od študentských prác cez sústredené premýšľanie v až intímnych zápiskoch z obdobia choroby až po postupné skladanie tvarov kníh, makiet, nízkonákladových titulov až po víťazné highlighty na svetových ilustrátorských fórach.

— Ida Želinská —
kurátorka TOTO! je galéria

Bibliografia

- Kamenný chlapec. Indiánska rozprávka* (autorská kniha, 2009)
M. Čársky: *O Basetovi, ktorý neznášal mľaskanie* (ASIL – asociácia ilustrátorov, Bratislava 2009)
V. Miltner: *Mahábhárata, aneb, Velký boj* (Argo 2011)
M. Vopěnka: *Spiace mesto* (TRIO Publishing 2011, Fragment 2011, 2016)
M. Vopěnka: *Spící spravedlnost* (Fragment 2012)
R. Brautigan: *V melónovom cukre* (Artforum 2011)
J. Bodnárová: *Trinášť* (Perfekt 2012)
J. Matuškovičová: *O zvieracej dušičke: rozprávanie pre dospelých i dospelých* (Proti prúdu 2013)
M. Vopěnka: *Spící tajemství* (Fragment 2013)
D. Olejníková: *Liek pre Vlčíka* (ASIL 2013)
D. Pastirčák: *O kresbe, čo ožila* (Slovart 2014)
J. Bodnárová: *Dita* (Perfekt 2014)
J. Dvořák: *Hávedník* (Artforum 2015; Baobab, Praha 2015)
I. Calvino: *Neviditeľné mestá* (Artforum, Bratislava 2016)
M. Vadas: *Útek* (BRAK 2016, 2018)
D. Pastirčák: *Starec a dieťa* (Proti prúdu 2017)
E. Stará: *Největší přání* (65. pole 2017)
M. Vadas: *Na útěku* (Raketa, 2017)
M. Vadas: *¡HUYE!* (Barbara Fiore Editora 2017)
J. Šajgalíková: *Ema a Max* (Literárne informačné centrum 2018)
Kolektív autorov: *Kapitán Spomienka: poviedky a básne pre deti a nástročné* (Perfekt 2019)
M. Vadas: *Krutá Marta* (BRAK 2020)
J. Dvořák: *Myko. Kompletní zpravodaj ze světa hub* (Baobab, Praha 2023)

Daniela Olejníková (1986)

Absolvovala štúdium grafiky na VŠVU v Bratislave. Ilustrovala viac ako dve desiatky kníh nielen pre deti a mládež pre domáce i zahraničné vydavateľstvá (Artforum, Brak, Baobab, Slovart, Nota Bene, Akropolis, Argo, Little Gestalten, Boycott a iné). Pracovala tiež na experimentálnych vydaniach kníh *V melónovom cukre* Richarda Brautigana (2011) a *Neviditeľné mestá* Itala Calvina (2016). Jej ilustrácie sa objavili v Denníku N a časopisoch *Slniečko* a *Raketa*. Je držiteľkou Plakety BIB 2013 a Zlatého Jablka BIB 2017 a získala niekoľko ocenení v súťaži Najkrajšie knihy Slovenska a Najkrásnejší české knihy roku. Kniha *MYKO. Kompletní zpravodaj ze světa hub* (Jiří Dvořák, Baobab 2023) získala hlavnú cenu v aktuálnom ročníku Bologna Ragazzi Award v kategórii Non fiction. Dlhodobo spolupracuje so združením Čierne diery. Okrem grafických listov preň vytvorila ilustrácie do publikácií *Stratená Bratislava* (2019) a *Čierne Diery I a II* (2018, 2021).

Hlavný partner

u. fond
na podporu
umenia

Partner

CITYLIFE.SK
CO SA DEJE V BRATISLAVE A OKOLI

Z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia.

www.totojegaleria.sk